

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΡΟΣΩΠΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

«Προσευχή προσηύξατο τού μή βρέξαι,
και ούκ έβρεξεν επί τής γής...»

Ο προφήτης Ηλίας, του οποίου τη μνήμη σήμερα γιορτάζει ή Εκκλησία μας, μάς δείχνει τη μεγάλη δύναμη του ανθρώπου απέναντι στις απρόσωπες φυσικές δυνάμεις. Ο αδελφόθεος Ιάκωβος στην επιστολή του μάς θυμίζει ότι ο προφήτης Ηλίας ήταν άνθρωπος «ομοιοπαθής ημίν». Αυτό όμως δεν τον εμπόδισε, δείχνοντας στον βασιλέα Αχαάβ τη μεγάλη δύναμη του αληθινού Θεού, να επέμβει στην ομαλή εξέλιξη των μετεωρολογικών φαινομένων. Ζήτησε, λοιπόν, με την προσευχή του να μη βρέξει καί δεν έβρεξε επί τρία χρόνια καί έξι μήνε.ς. Τα σύννεφα υπάκουαν στο λόγο του στόματός του. Ήταν κύριος των φυσικών φαινομένων. Με τον τρόπο αυτό αποκάλυπτε την ηγεμονική θέση του ανθρώπου μέσα στην κτίση, την παρουσία του ανθρώπου ως κατόπτρου που φανερώνει τη δόξα του Θεού. Τη δύναμη της προσευχής του προφήτη Ηλία τη βλέπουμε σε διάφορους βαθμούς καί στους βίους πολλών αγίων. Είναι η δύναμη που απελευθερώνει τον άνθρωπο από τα στενά όρια της κτίσεως, που φαίνονται αδιαπέραστα, όταν κυβερνιόμαστε από τα πάθη και τη λογική του παρόντος αιώνας. Δεν αρκεί όμως να μιλάμε για τη δύναμη της προσευχής απλά χρειάζεται να ερευνούμε τις προϋποθέσεις της και τους τρόπους εξασκήσεώς της. Διότι έτσι μόνο θα μάθουμε κάποια βασικά στοιχεία της μεγάλης τέχνης και επιστήμης της προσευχής, με την οποία ο άνθρωπος σταδιακά μεταμορφώνεται από φίλαντο άτομο σε γεμάτο αγάπη πρόσωπο. Στη συνέχεια με βάση κάποιες χαρακτηριστικές προτάσεις του σημερινού αποστολικού αναγνώσματος θα σημειώσουμε ορισμένες προϋποθέσεις της προσευχής μας στο ζώντα Θεό.

Ο λόγος της πίστεως

Όταν αναπνέουμε την προσευχή αναρριπίζουμε μέσα μας «τους άνθρακες της πίστης». Η πίστη θερμαίνεται και η ψυχή γίνεται θυσιαστήριο του αληθινού Θεού. Όμως χωρίς ορθή «εισαγωγική» πίστη δεν μπορούμε να προσευχηθούμε στον αληθινό Θεό. Ο αναρριπισμός της πίστεως με την προσευχή προϋποθέτει την ύπαρξη κάποιας έστω θαμπής αρχικής πίστεως. Πιο συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούμε να προσευχηθούμε στο όνομα του Ιησού, όταν δε γνωρίζουμε ή δε δεχόμαστε ό,τι διατυπώθηκε με ανθρώπινο λόγο για το πρόσωπό Του. Ο λόγος που διδάσκει την πίστη τρέφει την καρδιά, ευαισθητοποιεί τη συνείδηση, ισχυροποιεί τους νυγμούς των τύψεων, προκαλεί τη μετάνοια, η οποία με την σειρά της, ανάλογα με το βάθος καί την ελικρίνειά της, καθαρίζει το οπτικό της ψυχής και οδηγεί τον μετανοούντα άνθρωπο στην εμπειρική βεβαίωση της διδασκαλίας που δέχθηκε. Αυτή η βεβαίωση προέρχεται από την προσευχή που ενεργεί μέσα στην ψυχή το Άγιο Πνεύμα, το οποίο πιά μπροστά μέσω του λόγου προκάλεσε τους νυγμούς των τύψεων και ενέπνευσε τη μετάνοια. Με όλα αυτά γίνεται φανερό ότι χρειάζεται να μαθητεύουμε διαρκώς στο λόγο των αποστόλων και των πατέρων για να μην πλανηθούμε από της αληθείας και χάσουμε τη δυνατότητα τής εμπνευσμένης προσευχής.

Υπομονή και μακροθυμία

Ο άγιος Ιάκωβος στην αρχή του σημερινού αναγνώσματος, το οποίο αποτελεί το τέλος της Καθολικής Επιστολής του, μας θυμίζει τη μακροθυμία καί την κακοπάθεια των προφητών, οι οποίοι «ελάλησαν τώ ονόματι Κυρίου». Ο λόγος της πίστεως συνδέθηκε (και πολλές φορές συνδέεται) με κακοπάθεια, η οποία αποκτά πνευματική αξία όταν αντιμετωπίζεται με υπομονή και μακροθυμία. Γι' αυτό συμπληρώνει ο άγιος Ιάκωβος:

«Ίδού μακαρίζομεν τους υπομένοντας». Η υπομονή στις θλίψεις της ζωής, που ενισχύεται από την πίστη στον παντοδύναμο και πολυεύσπλαχνο Θεό δίνει πολύ καρπό προσευχής. Μέσα στον πόνο, με τη μνήμη των παθημάτων του Χριστού, ο Θεός γίνεται οικείος. Ο (Άγιος Ισαάκ ο Σύρος υπογραμμίζει αυτή την εμπειρική αλήθεια. Μάς λέει ότι, όταν προσευχόμαστε στο Θεό μέσα από θλίψεις, του μιλάμε ως οικείοι, ενώ όταν προσευχόμαστε μέσα από ανέσεις, του μιλάμε σαν ξένοι. Η υπομονή των εκουσίων και των ακουσίων θλίψεων δίνει μεγάλη δύναμη στην προσευχή. Ο άνθρωπος γίνεται πρόσωπο «καθ' ομοίωσιν του Θεού, όταν ενεργοποιεί τις δυνατότητες που του έχει δώσει ο Θεός. Στις καταβολές του ανθρώπου βρισκονται η λογική σκέψη και η ελευθερία της επιλογής, δηλαδή το αυτεξούσιο, το οποίο θεωρείται από τους πολλούς ότι είναι η μεγάλη δόξα του ανθρώπου. Όμως στις καταβολές του ανθρώπου βρισκονται και κάποιες άλλες δυνατότητες, οι οποίες συνδυαζόμενες με το αυτεξούσιο, αποτελούν τη μεγαλύτερη δόξα του. Αυτές είναι η δυνατότητα να γνωρίζει το θέλημα του Θεού για τη ζωή του, και το πιο σημαντικό, να μπορεί να προσεύχεται και να αγαπά το Θεό. Πολλά λέγονται για τον άνθρωπο ως πρόσωπο «κατ' εικόνα Θεού». Το πιο σημαντικό γνώρισμα της προσωπικής αρχής στον άνθρωπο είναι η δυνατότητά του να αγαπήσει το Θεό και να ενωθεί μαζί Του. Αυτό τον κάνει κύριο όλων των απρόσωπων δυνάμεων της κτίσεως οι οποίες τον διακονούν ως ζώσα εικόνα του πολυεύσπλαχνου Θεού.

π. Θ.Α.Β.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (Γακ. ε' 10-20)

Υπόδειγμά μας οι Προφήτες

Αδελφοί, υπόδειγμα λάβετε τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας, οἱ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι Κυρίου. Ἴδου μακαρίζομεν τοὺς υπομένοντας τὴν ὑπομονὴν Ἰώβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἶδετε, ὅτι πολὺσπλαγχνός ἐστιν ὁ Κύριος καὶ οἰκτίρμων. Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον τινὰ ὄρκον· ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὐ οὐ, ἵνα μὴ εἰς ὑπόκρισιν πέσητε. Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις· ψαλλέτω. Ασθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· κἂν ἁμαρτίας ἢ πεποικώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. Ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. Ἡλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ **προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς** ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ· καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς. Ἀδελφοί, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῆ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

Μετάφραση τῆς Αποστολικῆς περικοπῆς

Αδελφοί μου, ως υπόδειγμα κακοπαθείας καὶ υπομονῆς, πάρτε τους προφήτας, οι οποίοι ἐμίλησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Μακαρίζομεν ἐκείνους που ἔχουν υπομονήν. Ἐχετε ἀκούσει δια τὴν υπομονήν τοῦ Ἰώβ καὶ ξέρετε πῶς εἰς τὸ τέλος τοῦ εφέρθηκε ὁ Κύριος, διότι ὁ Κύριος εἶναι πολυεύσπλαγχνος καὶ οἰκτίρμων. Πρὸ πάντων, ἀδελφοί μου, μὴ ὀρκίζεσθε οὔτε εἰς τὸν οὐρανὸν οὔτε εἰς τὴν γῆν, οὔτε με κανένα ἄλλον ὄρκον. Το δικό σας «ναί» ἄς εἶναι ναί, καὶ τὸ «ὄχι» ὄχι, δια νὰ μὴ πέσετε σε καταδίκην. Υποφέρει κανεὶς μεταξύ σας; Ἀς προσεύχεται. Εὐρίσκεται κανεὶς εἰς ευθυμίαν; Ἀς ψάλλῃ. Ασθενεῖ κανεὶς μεταξύ σας; Ἀς προσκαλέσῃ τους πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας καὶ ας προσευχηθοῦν ἐπάνω του, ἀφοῦ τον ἀλείψουν με λάδι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, καὶ ἡ προσευχή που ἐγίνε με πίστιν, θα θεραπεύσῃ τὸν ασθενή· ὁ Κύριος θα τὸν σήκωσῃ καὶ, ἀν ἔχη

διαπραξεί αμαρτίας, θα του συγχωρηθούν. Να εξομολογήσθε τας αμαρτίας σας ο ένας πρὸς τον ἄλλον και να προσεύχεσθε ο ένας δια τον ἄλλον, δια να θεραπευθήτε. Η προσευχή του δικαίου έχει μεγάλη δύναμιν εις τα αποτελέσματά της. Ο Ἰλίας ἦτο ἄνθρωπος με αδυναμίες ὅπως και εμεῖς, **και ὅταν προσευχήθηκε να μη βρέξει, δεν έβρεξε εις την γην τρία χρόνια και ἕξη μήνες.** Και πάλιν προσευχήθηκε και ο ουρανός έστειλε βροχήν και η γη εβλάστησε τον καρπον της. Αδελφοί, εάν κανείς από σας πλανηθή από την ἀλήθειαν και κάποιος τον επαναφέρει, ας γνωρίζη ὅτι εκείνος που επαναφέρει αμαρτωλόν απο τον δρόμον της πλάνης του, θα σώση ψυχὴν από τον θάνατον και θα καλύψη πλήθος αμαρτιών.

(Εκ της μεταφράσεως της Καινῆς Διαθήκης των αειμνήστων καθηγ. Β. Βέλλα, Αρχιμ. Ευ. Αντωνιάδου, Αμ. Αλιβιζάτου, Γερ. Κονιδάρη, Εκδ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)